

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

ДКС Центр
Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

0 0 0 0 0 2 2

УДК 351:007+65.01(477)

О. С. Твердохліб,

*к. держ. упр., доцент кафедри інформаційної політики та електронного урядування
Національної академії державного управління при Президентові України*

РЕТРОСПЕКТИВНО-КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ СФЕРОЮ УКРАЇНИ

Oleksandr Stepanovych Tverdokhlib,

*candidate of sciences in public administration, associate professor of the information policy
and e-governance department at the National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine*

RETROSPECTIVELY-COMPARATIVE ANALYSIS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE INFORMATION SPHERE OF UKRAINE

Автором на підставі історичних фактів та джерел здійснено комплексне наукове теоретико-методологічне дослідження, присвячене проблематиці становлення й еволюції інформаційної сфери України. Базуючись на багатовіковому досвіді та враховуючи послідовні етапи тенези й розвитку Української держави, виокремлено особливості й характерні ознаки цієї предметної сфери наукового дискурсу. Проведено ретроспективно-порівняльний аналіз впливу з боку держави на інформаційні відносини між окремими людьми, усім суспільством та державою загалом в умовах утвердження сучасних демократичних принципів публічного управління й подальшого поступу в цьому напрямі. Окреслено основні проблеми, пов'язані з формуванням та реалізацією інформаційної політики держави на різних історичних періодах її розвитку. Охарактеризовано сучасний стан і напрями діяльності органів публічної влади, що пов'язана з інформаційною сферою України.

Based on historical facts and sources the author carries out a comprehensive scientific theoretically-methodological research devoted to problematic of formation and evolution of the information sphere in Ukraine. Grounded on centuries-old experience and taking into consideration consistent stages of genesis and development of the Ukrainian state he marks out peculiarities and distinctive features of this scientific discourse's subject domain. A retrospectively-comparative analysis of the state's influence on information relations between particular persons, the entire society and the state in whole under conditions of modern public administration's democratic principles strengthening and further development in this direction is made here. Main problems concerned with forming and realization of the state's information policy in different historical periods of its development are outlined. Modern conditions and activity directions of public authorities concerned with Ukrainian information sphere are pointed out.

Ключові слова: *інформаційна політика України, інформаційні відносини, державне управління інформаційною сферою, ретроспективно-компаративний аналіз, діяльність органів публічної влади.*

Keywords: *information policy of Ukraine, information relations, public administration in the information sphere, retrospectively-comparative analysis, public authorities activity.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В теперішніх умовах суспільного розвитку простежується значне зростання значимості й ролі інформації, адже від інформаційного чинника напряду залежить ефективність функціонування всієї державно-управлінської вертикалі. Інформаційна сфера, яка є основою для всіх інших форм суспільної діяльності [3, с. 5], вважається нині теоретиками й практиками особливою системою суспільних відносин, що виникають в процесах суб'єкт-об'єктної й міжсуб'єктної взаємодії на різних ієрархічних рівнях в усіх сферах життєдіяльності окремо взятої людини, всього суспільства і держави загалом. А в цих процесах демократія і свобода слова вважаються тими неподільними цінностями, якими вимірюється система свободи кожної держави [11], що, своєю чергою, значною мірою підкреслює необхідність більш детального вивчення порушеної проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. У науковому дискурсі з проблем формування й реалізації державної інформаційної політики є значна кількість досліджень з різних галузей науки, присвячена різноманітним аспектам цієї предметної сфери. Досліджуючи феномен інформації, науковці зосереджують свою увагу на її сутнісних рисах і проблемах її застосування в сучасних умовах суспільного розвитку, а тому більшість наукових розвідок стосуються вивчення цих питань на межі ХХ–ХХІ століть, залишаючи тим самим поза увагою історичний та еволюційний чинники. Однак серед усього масиву наукових публікацій, присвячених дослідженню дотичних до порушеної автором статті питань, на увагу заслуговують праці О.В.Богуславського [1], О.Бухтатого, О.Радченка, Г.Головченка [2], А.М.Гуза [4], В.М.Дрешпака [5], В.Карпенка [8], Д.Котляра [6], Ю.С.Левіної [10], Ю.В.Нестеряка [11], С.І.Петракова [12], О.Салатої [13], О.М.Селезньової [14], С.Г.Соловйова [7], Н.В.Шотурми [16], в яких висвітлюються окремі аспекти означеного питання. Внаслідок відсутності комплексної наукової розвідки з проблем державного управління інформаційною сферою України в історичній ретроспективі, акцентування уваги на компаративному аналізі генези цієї предметної сфери значною мірою актуалізує це питання в галузі науки “Державне управління”.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Аналіз наукових джерел з проблем історії розвитку суспільства засвідчує факт існування інформаційних відносин й інформаційної сфери починаючи від періоду виникнення людства, зародження, подальшого розвитку й удосконалення

суспільних відносин, форм, методів і засобів спілкування, передачі даних та інформації. Однак питання розбудови складових цієї предметної сфери й законодавчого регулювання інформаційних відносин почали активно опрацьовуватися лише в другій половині ХХ століття і тривають по цей час, хоча дефініція поняття “інформаційна сфера” і досі не знайшла свого відображення у правовому полі України, будучи, власне, середовищем виникнення, функціонування й розвитку інформаційних відносин між усіма суб’єктами й об’єктами державного управління. Разом з тим вважаємо за необхідне підкреслити, що інформаційна політика в державі формується з урахуванням панівної в ній ідеології, яка, у свою чергу, залежить від суспільно-політичного ладу і типу державного утворення [8, с. 176].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою пропонованої публікації є теоретико-методологічне осмислення сутності й виокремлення особливостей, характерних ознак державного управління в інформаційній сфері упродовж багатовікової історії Української держави.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В історичній науці є кілька наукових підходів до періодизації українського історичного процесу, кожен з яких констатується вченими як такий, що має право на існування і тому спільної думки до його уніфікації досі не вироблено. Однією з ключових характеристик періодизації вважається поділ епохи, що вивчається, на різні за тривалістю етапи. Аналізуючи події упродовж тривалого часу, можна загострити або відвернути увагу від фактів, що видаються важливими чи другорядними. З урахуванням цього ми схилиємося до поділу, запропонованого співробітниками Інституту історії України НАН України [9, с. 155], де вони послуговуються шестичленною періодизацією: прадавня, давня та середньовічна історія, ранній новий час, модерна доба і новітня епоха.

Взявши за основу вищезгадану класифікацію, вважаємо за доцільне навести детальну характеристику кожного з етапів державного управління інформаційною сферою України, зосередивши при цьому увагу на характерні ознаки й особливості кожного з історичних періодів її розвитку.

Періоди *прадавньої* та *давньої історії* України (Трипільська доба, Скіфська держава) в аспекті нашого дослідження ми можемо вважати початковим етапом, часом зародження й онтологією розвитку інформаційних відносин, установлення комунікативних зв’язків й налагодження спілкування між людьми та їх громадами. Пов’язані вони із зародженням, розвитком і занепадом протодержав, формуванням перших ознак протоінформаційного простору – виникненням мови у формі звуків і жестів, передаванням сигналів на відстані за допомогою вогню і сонця, малярством на скелях, у кам’яних печерах, на корі дерев, полотні тощо. Тоді ж зароджуються й вдосконалюються первісні форми групового вирішення важливих для громад питань, адже ті з них, що стосувалися колективного життя, виносилися на загальне обговорення, що можна вважати початком суспільних інформаційних відносин, що втілювалися у бажанні та потребі бути поінформованими про важливі суспільні події.

Доба *середньовічної історії* (період існування Київської Русі, Литовсько-Руської держави) характеризується політичним, економічним та культурним розквітом давніх держав, значним поширенням рукописних книг (релігійних текстів, князівських настанов, повчань, перших літературних творів), пізніше – книг, виготовлених друкарським способом.

До перших історичних документів, які підтверджують факт існування інформаційної функції української держави, можна віднести збірники законів “Руська правда”, “Устав князя Ярослава про церковні суди”, “Поучення дітям” Володимира Мономаха, а також деякі з настанов князя Данила Романовича. Ці юридичні документи доповнюють собою обсяг писаних джерел найстарішої доби нашої історії, а факти фіксації “законів” на паперових носіях та впровадження їх у процеси державного управління свідчать про існування інформаційної функції держави на теренах Київської Русі [2, с. 16].

Давньоруська державна організація значною мірою була успадкована Великим князівством Литовським, яке на 90% складалося з українців та білорусів [4, с. 7]. Базова складова інформаційної функції держави знайшла своє відображення у існуванні “писаного права”; Литовські статuti були основним правовим кодексом тогочасного державного утворення, що юридичні закріплювали засади суспільного та державного ладу, правове становище населення, порядок утворення, склад та повноваження окремих органів державного управління.

Період *раннього нового часу* (Запорізька Січ, Гетьманщина, Російська імперія) відрізнявся більш прогресивними поглядами на державний устрій. Запорізькій Січі були притаманні певні риси демократичної держави, бо тут не було ні проявів феодалізму, ні кріпацтва, панувала формальна рівність між усіма козаками, функціонувала виборна система органів управління, власне козацьке право і своя територія. Пам’ятка української політико-

філософської та правової думки – Конституція Пилипа Орлика – відображала основні засади побудови держави на принципах публічності, верховенства права та свободи і вважається нині однією з перших європейських конституцій нового часу.

Однак на початку 80-х років XVIII ст. Російською імперією було зламано останні інституції державного устрою Гетьманщини, зруйновано стару адміністративну єдність державної території України-Гетьманщини та її традиційний козацький адміністративно-політичний устрій, знищено традиційні для тогочасного суспільства свободи і права. Саме в той час в Російській імперії було видано Емський указ 1876 року, яким обмежувалося використання української мови у публічній сфері. Заборона українського друкованого слова спричинила до того, що майже все українське друковане письменництво цього періоду поширювалось у рукописному вигляді. При цьому цензорів не хвилювало, чи були вони лібералами, чи консерваторами, а чи просто вченими, для яких політика була малоцікавою взагалі [2, с. 18].

У модерну добу історії України (період відродження української національної державності, радянський час) проходить поступова організаційно-правова інституціоналізація сфери інформаційних відносин, створюються органи публічної влади, відповідальні за регулювання суспільних відносин цієї предметної сфери, відбувається поступове формування відповідної інфраструктури. З огляду на історичне минуле, можемо стверджувати, що саме в цей період проходить зародження і поступове вдосконалення інформаційної сфери держави у теперішньому її розумінні.

Упродовж 1917–1921 рр. – періоду розгортання національно-визвольного руху на території України і діяльності Центральної Ради, існування УНР та ЗУНР, Української Держави, Директорії УНР – очільники української революції та створені ними державні структури надавали інформаційній діяльності та пов'язаним з нею суспільним відносинам великого значення. У цей період реалізовувалися вони через урядові видання (в тому числі й видання місцевих органів влади), спеціальні видання (для оприлюднення законів, декретів, інструкцій, циркулярів тощо), відомчі видання; було утворено управління (міністерство) преси й інформації (іноді його називали управлінням преси й пропаганди), управління у справах друку, інформаційне телеграфне агентство (УТА), Центральне управління у справах друку, радіо і телеграф, Центральне інформаційне бюро та Інформаційне бюро Армії УНР. До функціональних складових інформаційної сфери тогочасних державних утворень також можна віднести інформаційну діяльність, що її провадили посольства і дипломатичні представництва, використання мистецтва як засобу інформаційної діяльності [1, с. 22–228]. Тому й закріплення інформаційних прав на рівні нормативних документів вищої юридичної сили ще на початку XX ст. та їх подальша трансформація у нормативно-правовому полі дають підстави констатувати їх вагомість для української спільноти, неможливість становлення української державності без належної їх регламентації [14, с. 70].

Період існування нашої держави у складі СРСР характеризується тотальною пропагандистською діяльністю партійної верхівки, постійним приховуванням справжніх фактів суспільно-політичного характеру з метою обґрунтування, утвердження та виправдання дій радянської влади перед суспільством, яке опинилося під її керівництвом.

У СРСР з 20–30-х років XX ст. формувався власний інформаційно-ідеологічний простір, основою якого стала комуністична ідеологія. З перших днів створення СРСР основним політичним завданням більшовицької партії та Радянського уряду був інформаційний вплив на масову свідомість населення [13, с. 52–53]. Всі інформаційні процеси, що відбувалися в державі, підлягали жорсткій цензурі як способу владного контролю, коли держава за допомогою спеціально призначених та відповідальних перед нею чиновників “керувала” змістом друкарських та інших інформаційних матеріалів. Під час введення різноманітних форм цензури державні органи влади, як правило, мотивували такі рішення необхідністю забезпечення державної безпеки, а також боротьби з розповсюдженням “шкідливих” ідей, які сприяли моральному розпаду суспільства [10, с. 105]. В СРСР всі ЗМІ були державною монополією, а тому й використовувались, в основному, для поширення пропаганди, розповсюдження “потрібних” поглядів, що мали ідеологічне й політичне підґрунтя з метою формування відповідних думок та уявлень і тотального впливу на поведінку окремих людей та всього суспільства. Оскільки альтернативних мас-медіа в радянський час не було, саме державні ЗМІ були фактично єдиним джерелом доступної інформації, а тому й викликали досить високий рівень довіри у населення. Саме радянська преса стала основним творцем інформаційної політики держави та її регіонів, її системоутворюючим фактором, базовим інструментом та головним способом її реалізації.

У період 1917–1946 рр. існували спеціальні відомства, що здійснювали державне регулювання інформаційною сферою і мали статус центральних органів влади. Це, зокрема, Міністерство пошт і телеграфів Тимчасового уряду, Народний комісаріат пошт і телеграфів РРФСР, Народний комісаріат пошт і телеграфів СРСР, Народний комісаріат зв'язку СРСР.

Вплив на пресу в Україні радянська влада здійснювала за двома напрямками. Перший – адміністративний – полягав у поширенні цензури, забороні цілої низки друкованих видань, вилученні й знищенні публікацій та фільтрації надходжень літератури з-за кордону, монополізації видавничої справи. Також діяло Центральне управління у справах друку (ЦУСД), що перебрало на себе усі функції по боротьбі з небажаними для режиму інформаційними органами. Другий напрям здійснювали безпосередньо органи ЦК КП(б)У – відділ преси та Агітпроп, котрі поширювали більшовицьку ідеологію. Їхня діяльність була спрямована на підтримку лояльних письменників. Іноді партійні чиновники прямо вказували літераторам, які теми потрібно висвітлювати у творах. Одночасно вони визначали ступінь “шкідливості” того чи іншого видання [10, с. 106–107].

У ті часи з’являється поняття “гласності” як всенародного права і максимально можливої відкритості в діяльності органів публічної влади, свободи інформації, ослаблення державної цензури, зняття існуючих в суспільстві інформаційних табу і бар’єрів, що пізніше втілювалося у свободу слова. Однак не зважаючи на декларування її як права загального, на практиці вона була привілеєм, залишалась дозованою і у повсюдну свободу слова не переростала. Гласність мала персоніфікований характер і надавалась у межах певного періоду часу, кампанії, теми або навіть конкретного матеріалу [6, с. 14]. Упродовж 1946–1991 рр. в СРСР функціонував спеціальний центральний орган державного управління – Міністерство зв’язку, що здійснював управління поштовим, телеграфним, телефонним зв’язком та радіозв’язком загального користування, технічними засобами радіомовлення, радіофікації та телебачення, а також розповсюдженням періодичних видань по всій країні.

Згадані факти свідчать про суттєве обмеження прав людини в радянську добу, тому логічним видається зародження і масове поширення руху за свої громадянські права, що набирав обертів по всій країні, та основи якого були закладені саме прагненням до свободи слова й всезагальної гласності.

Відмінною рисою *новітньої епохи* (період здобуття Україною незалежності) є застосування комплексного підходу, заснованого на підтримці балансу інтересів держави, суспільства, підприємницьких кіл і окремої особистості. У цьому процесі провідна координуюча роль відведена державі як органу, здатного виразити і забезпечити захист інтересів усього суспільства [12, с. 369], причому еволюцію цього історичного етапу дослідники інформаційної сфери розподіляють на п’ять послідовних етапів [5; 16].

На сьогодні сутність інформаційної функції держави полягає не лише у забезпеченні розповсюдження нею інформації, але й у формуванні позитивної громадської думки щодо державної політики у різних сферах суспільного життя, отриманні в оточенні довіри від громадян, соціальних інститутів та суспільства в цілому. Тому інформаційно-комунікативна спрямованість діяльності держави має безперервний та, по суті, нескінчений характер взаємодії органів публічної влади та суспільства, а тому і знаходиться у стані постійного розвитку та удосконалення. При цьому найважливішою метою державної влади вважається управління інформаційною сферою суспільства шляхом контролю за процесами створення, зберігання та поширення суспільно значущої інформації [7, с. 14, 35–38; 2, с. 15].

Нині держава через спеціально створені нею органи управління здійснює адміністративно-організаційне управління в інформаційній сфері, причому інституційне середовище формування та реалізації інформаційної політики в Україні представляє собою досить складну, розгалужену, подекуди навіть розпорошену багаторівневу систему, яка, з одного боку, характеризується єдиним загальним спрямуванням за функціональною ознакою, з іншого ж, розподіляється з урахуванням специфіки її складових на окремі сфери з визначенням певного суб’єкта державного регулювання, функціональні повноваження кожного з яких однак є досить широкими та інколи дублюють одне одного [15, с. 170].

Разом з тим вважаємо, що інформаційна функція була, є і залишатиметься провідною функцією державного управління, без якої існування всієї системи видається неможливим, адже інформація нині – це одна з базових основ існування сучасного світу, основний інструмент, засіб і результат управлінської діяльності сьогодення.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Здійснення ретроспективно-компаративного аналізу державного управління інформаційною сферою України дозволяє дійти висновку, що протягом багатовікового періоду генези й онтології розвитку ролі та місця держави в управлінні інформаційною сферою відбувалися значні перетворення одночасно зі зміною форм, способів і методів державного управління в цілому. У різні історичні періоди на передній план виходили різні аспекти цієї діяльності залежно від засобів та інструментів вираження думок, поглядів і настроїв людей в процесі побудови суспільних відносин, суб’єкт-об’єктної та міжсуб’єктної взаємодії. Подальші наукові дослідження можуть бути спрямовані на дослідження значення і впливу історичного надбання на поступальний розвиток і вдосконалення суспільних відносин, інституційні аспекти формування й реалізації інформаційної політики України в сучасних глобалізаційних умовах суспільного розвитку.

Література.

1. Богуславський О. В. Інформаційно-пресова діяльність Центральної Ради та українських урядів 1917–1920 рр. : [монографія] / О. В. Богуславський. – Запоріжжя : Вид-во ГУ “ЗІДМУ”, 2003. – 236 с.
2. Бухтатий О. Україна медійна: на порозі інформаційної революції : монографія / О. Бухтатий, О. Радченко, Г. Головченко – К. : [Видавець СВС Панасенко], 2015. – 208 с.
3. Горовий В. Бібліотечна діяльність у контексті забезпечення інформаційного суверенітету / В. Горовий // Бібліотечний вісник. – 2011. – № 1. – С. 3–7.
4. Гуз А. М. Історія захисту інформації в Україні та провідних країнах світу : навч. пос. / А. М. Гуз. – К. : КНТ, 2007. – 260 с.
5. Дрешпак В. М. Концептуальні основи періодизації державної інформаційної політики України / В. М. Дрешпак // Аспекти публічного управління = Public administration aspects. – Дніпропетровськ, 2013. – № 2 (2). – С. 41–47.
6. Закон України “Про доступ до публічної інформації” : науково-практичний коментар / [Р. Головенко, Д. Котляр, О. Нестеренко, Т. Шевченко ; за заг. ред. Д. Котляра] ; Центр сусп. медіа за підтримки Міжнар. фонду “Відродження” та Прогр. сприяння парламенту. – К., 2012. – 335 с.
7. Інформаційна складова державної політики та управління : монографія / [С. Г. Соловійов [та ін.]] ; заг. ред. Н. В. Грицяк ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, каф. інформ. політики та електрон. урядув. – К. : КІ.С., 2015. – 320 с.
8. Карпенко В. Інформаційна політика та безпека : підручник / В. Карпенко. – К. : Нора-Друк, 2006. – 318 с.
9. Кульчицький С. В. Періодизація історії України / С. В. Кульчицький // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін. ; Ін-т історії України НАН України. – К. : Наук. думка, 2011. – Т. 8 : Па – Прик. – 520 с.
10. Левіна Ю. С. Теоретико-методологічні засади інформаційної політики радянської влади в Західних областях УРСР (1939–41 рр.) / Ю. С. Левіна // Гілея: науковий вісник : зб. наук. пр. – 2014. – Вип. 87. – С. 104–109.
11. Нестеряк Ю. В. Законодавче врегулювання відносин влади і засобів масової комунікації: принципи та механізми на основі узагальнення міжнародного досвіду [Електронний ресурс] / Ю. В. Нестеряк // Державне управління: теорія та практика : електрон. наук. фах вид. – 2011. – № 2. – Режим доступу до журн. : <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Nesteryak.pdf>. – Назва з екрана.
12. Петраков С. І. Моделі державного регулювання інформаційної сфери: закордонний досвід / С. І. Петраков // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2011. – № 1 (39). – С. 361–370.
13. Салата О. Проблема інформаційного протистояння СРСР та Німеччини в радянській історіографії / Оксана Салата // Історіографічні дослідження в Україні. – 2014. – Вип. 24. – С. 51–72.
14. Селезньова О. М. Теоретико-методологічні засади інформаційного права України як інтегрованої категорії : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 “Адмін. право і процес; фін. право; інформ. право” / О. М. Селезньова ; Держ. НДІ МВС України. – К., 2015. – 428 с.
15. Твердохліб О. С. Інституційне середовище формування та реалізації інформаційної політики в Україні / О. С. Твердохліб // Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. – Харків : Вид-во НУЦЗУ, 2016. – Вип. 2 (5). – С. 165–171. – (Серія “Державне управління”).
16. Шотурма Н. В. Періодизація становлення державної інформаційної політики України: зміст та хронологія / Н. В. Шотурма // Прикарпатський вісник НТШ. Думка. – 2015. – № 3 (31). – С. 54–62.

References.

1. Bohuslavskiy, O. V. (2003), *Informatsiino-presova diialnist Tsentralnoi Rady ta ukrainskykh uriadiv 1917–1920 rr.* : monohrafiia [Information-press activity of the Central Council and Ukrainian governments in years 1917–1920 : monograph], Publishing house of HU “ZIPMA”, Zaporizhzhia, Ukraine.
2. Bukhtatyi, O., Radchenko, O. and Holovchenko, H. (2015), *Ukraina mediina: na porozi informatsiinoi revolutsii* : monohrafiia [Media-Ukraine: on the verge of information revolution : monograph], Publisher SPA Panasenko, Kyiv, Ukraine.
3. Horovyi, V. (2011), “Library activities in the context of information sovereignty providing”, *Library herald*, vol. 1, pp. 3–7.

4. Huz, A. M. (2007), *Istoriia zakhystu informatsii v Ukraini ta providnykh krainakh svitu : navch. pos.* [History of information's defense in Ukraine and in leading states of the world : textbook], KNT, Kyiv, Ukraine.
5. Dreshpak, V. M. (2013), "Conceptual fundamentals of public information policy's periodization in Ukraine", *Public administration aspects*, vol. 2 (2), pp. 41–47.
6. Holovenko, R., Kotliar, D., Nesterenko, O. and Shevchenko, T. (2012), *Zakon Ukrainy "Pro dustup do publichnoi informatsii" : naukovo-praktychnyi komentar* [The Law of Ukraine "On access to public information": scientifically-practical comment], Kyiv, Ukraine.
7. Soloviov, S. H. [et al.] (2015), *Informatsiina skladova derzhavnoi polityky ta upravlinnia : monohrafiia* [Information component of public policy and administration : monograph], K.I.S., Kyiv, Ukraine.
8. Karpenko, V. (2006), *Informatsiina polityka ta bezpeka : pidruchnyk* [Information policy and security : textbook], Nora-Print, Kyiv, Ukraine.
9. Kulchytskyi, S. V. (2011), "Periodization of Ukrainian history", *Entsyklopediia istorii Ukrainy : u 10 t.* [Encyclopedia of Ukrainian history : in 10 vol.], vol. 8 (Pa – Pryk), Ukrainian history Institute of the NAS of Ukraine, Naukova dumka, Kyiv, Ukraine, p. 155.
10. Levina, Yu. S. (2014), "Theoretically-methodological fundamentals of the soviet regime's information policy in Western regions of Ukrainian SSR (1939–41)", *Hileia: scientific bulletin*, vol. 87, pp. 104–109.
11. Nesteriak, Yu. V. (2011), "Legislative regulation of relations between authorities and mass media: principles and mechanisms according to international experience summarizing", *Public administration: theory and practice*, [Online], vol. 2, available at: <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Nesteryak.pdf> (Accessed 15 Jul 2017).
12. Petrakov, S. I. (2011), "Models of information sphere's state regulation: foreign experience", *Actual problems of public administration*, vol. 1 (39), pp. 361–370.
13. Salata, O. (2014), "Problem of information confrontation between USSR and Germany in soviet historiography", *Historiographic researches in Ukraine*, vol. 24, pp. 51–72.
14. Seleznova, O. M. (2015), "Theoretically-methodological foundations of the information law in Ukraine as an integrated category", doctoral thesis, Administrative law and procedure; financial law; information law, State research institution of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
15. Tverdokhlib, O. S. (2016), "Institutional environment of information policy's forming and realization in Ukraine", *Herald of the National university of civil defense of Ukraine*, vol. 2 (5), pp. 165–171.
16. Shoturma, N. V. (2015), "Periodization of public information policy's formation in Ukraine: content and chronology", *Pre-Carpathian bulletin of SASH. Idea*, vol. 3 (31), pp. 54–62.

Стаття надійшла до редакції 17.07.2017 р.

ТОВ "ДКС Центр"

Вропу